

Nyheter för överförmyndare

Avdelningen för juridik
Eva von Schéele

September-oktober 2017

RÄTTSFALL OCH DOMAR

Anordnande av förvaltare för polsk medborgare

Enligt bestämmelser i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (IÄL) är svensk domstol behörig att anordna förvaltare för utländsk medborgare med hemvist i Sverige. Dock krävs att rätten dessförinnan genom Utrikesdepartementet inhämtat yttrande om att förmynderskap, eller en med detta jämförlig åtgärd, inte kommer att anordnas i hemlandet eller då svar i denna fråga inte erhållits inom sex månader.

I detta ärende har tingsrätten inte utrett frågan om det i Polen kan anordnas förvaltare för den enskilde. Ett rättegångsfel har därmed begåtts och detta är sådant att det inverkat på målets utgång.

Tingsrättens beslut ska därför, såvitt avser förvaltarens anordnande, undanröjas och ärendet återförvisas till tingsrätten för fortsatt behandling.

Svea Hovrätt, mål nr ÖÄ 7829-17, meddelad 2017-09-20.

Rätt att ta del av allmän handling – fråga om handlingar som inte fanns förvarade hos överförmyndarnämnden

K.N., vars syster har en förvaltare, har begärt att få ta del av dels inköpskvitton, dels bankkontoutdrag avseende hennes systers ekonomi.

Överförmyndarnämnden avslog K. N:s begäran vid två tillfällen då dessa handlingar inte fanns förvarade hos myndigheten.

K.N. överklagade besluten till kammarrätten som i sina skäl anförde att de önskade handlingarna inte fanns förvarade hos överförmyndarnämnden. Myndigheten kan därför inte åläggas att lämna ut fler handlingar än de som tidigare utlämnats. Överklagandena avslogs därmed.

Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 1516-17 och 1552-17, meddelade 2017-08-18.

Ytterligare ett mål handlar om samma sak, se Kammarrätten i Jönköping, mål nr 2350-17, meddelad 2017-09-08.

Rätt att ta del av allmän handling – sextonåring disponerar själv över sekretessen för känsliga uppgifter

En 16-årig flicka som vårdas enligt LVU disponerar själv över sin sekretess hos socialtjänsten, inte hennes mamma (vårdnadshavare) som begärt ut uppgifter om flickan. Flickan motsatte sig att uppgifterna lämnades ut till mamman med stöd av 12 kap. 3 § OSL. De sekretessbelagda uppgifterna är av det slaget att det av hänsyn till flickans intresse är av synnerlig vikt att de inte röjs. Av den anledningen finns det hinder att mamman, oaktat att hon har rätt till partsinsyn, får ta del av uppgifterna.

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 4960-17, meddelad 2017-09-15.

JO

Kritik mot ÖF i en kommun för underlåtenhet att lämna en part underrättelse om ett beslut

En förmyndare ansökte i början av november 2016 om ÖF:s samtycke till omplacering av sitt barns tillgångar. ÖF beslutade att medge placeringen i slutet av februari 2017. Det framgick inte av akten att beslutet expedierats till någon. I mars 2017 klagade förmyndaren på ÖF:s handläggning då ärendet tagit oskäligt lång tid och ännu inte hade avslutats.

Av JO:s utredning framgick att ÖF endast expedierat beslutet till den bank som skulle handlägga placeringen.

JO skriver bl. a. att i 21 § förvaltningslagen (FL) finns bestämmelser om att sökande, klagande eller annan part ska underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Undantag finns om det är uppenbart obehövligt.

JO:s bedömning

JO anför i sin bedömning bl. a. följande. ÖF underrättade inte förmyndaren om beslutet och eftersom denne var part i ärendet och det avsåg myndighetsutövning mot en enskild var det inte uppenbart obehövligt att ÖF underrättade förmyndaren om beslutet. Även om det var banken som skulle verkställa omplaceringen kunde det inte ske förrän förmyndaren uppdragit åt banken att göra det, vilket krävde att denne kände till beslutet.

ÖF borde alltså ha underrättat förmyndaren om beslutet och kan inte undgå kritik för detta.

JO, dnr 2210-2917, meddelad 2017-07-19.

Anmälan mot ÖFN för bristfällig handläggning av tre ärenden om arvode och annan ersättning

AR klagade i en anmälan till JO på ÖFN med anledning av handläggningen av tre ärenden om arvode och annan ersättning. Bakgrunden var att hans fru entledigades från fyra uppdrag i oktober 2016, varefter slutredovisningar gavs in. Innan arvodesbeslut fattades avled AR:s fru. ÖFN vägrade därefter att till dödsboet betala ut arvode och annan ersättning för tre av hans avlidna frus avslutade uppdrag.

JO:s bedömning

Under oktober och november 2016 lämnades sluträkningar in för de fyra nu aktuella ärendena. I slutet av november fattade ÖFN beslut om att bevilja dödsboet arvode i ett av ärendena. I slutet av mars 2017 anmälde AR ÖFN till JO. I slutet av april fattade därefter nämnden om att avvisa begäran om arvode och ersättning i de återstående tre ärendena.

Ett av dessa beslut överklagades till tingsrätten som i juli beslutade att dödsboet hade rätt till arvode i det överklagade ärendet. I augusti tillerkände ÖFN dödsboet arvode och annan ersättning för de övriga tre godmanskapen.

”Nämndens hantering har varit utdragen. Emellertid har nämnden, så snart det stått klart att tingsrätten inte delat dess syn på möjligheten att tillerkänna dödsboet arvode, agerat genom att fatta arvodesbeslut. Mot den bakgrunden finner jag inte tillräckliga skäl att kritisera nämnden.”

JO, dnr 2337-2017, meddelat 2017-08-08.

Kritik mot ÖFN för bristfällig handläggning av en sluträkning i ett ärende om god man

EH klagade på ÖFN för bristfällig handläggning av en sluträkning i ett ärende om god man. Klagomålen avsåg bl.a. långsam handläggning samt underlåtenhet att besvara frågor och att lämna begärd återkoppling om hur handläggningen fortskred.

Av utredningen i ärendet framkom att en sluträkning inkommit till ÖFN den 9 juni 2016 och att den granskats utan anmärkning den 28 mars 2017. Däremellan har EH vid flera tillfällen, bl. a. via den av ÖFN hänvisade kontaktvägen ”Kontaktcenter X” ställt frågor och begärt återkoppling i ärendet. Detta hade vid ett flertal tillfällen vidarebefordrats till ÖFN men det framgick inte om frågorna besvarats eller begärd återkoppling skett.

JO:s bedömning

I sin bedömning skriver JO bl.a. följande. Myndigheternas serviceskyldighet innebär bl.a. att frågor från enskilda ska besvaras så snart som möjligt och att myndigheternas ska vara tillgängliga för kontakter med enskilde (4 § andra stycket och 5 § förvaltningslagen (FL)).

De allmänna kraven på handläggningen innebär bl.a. att ärenden inte får lämnas utan handläggningsåtgärder någon längre tid (7 § FL).

I detta ärende konstaterar JO att handläggningen av sluträkningen varit bristfällig och att en handläggningstid om nästan tio månader inte är acceptabel. Underlåtenheten att besvara frågor och återkoppla ärendet till EH är oförenligt med serviceskyldigheten. ÖFN kritiseras för dessa brister och JO förutsätter att kraftfulla åtgärder tas av ÖFN för att något liknande inte ska inträffa igen.

JO, dnr 2111-2017, meddelad 2017-08-24.

Kritik mot ÖFN för handläggningen av två ärenden rörande föräldrars förvaltning av barns tillgångar enligt 13 kap. föräldrabalken

1. Omyndige OL erhöll 2001 en del av en fastighet i gåva från sina morföräldrar. 2013 uppmanades föräldrarna att inkomma med en förteckning vilket också skedde. Senare under året befriades dessa från att lämna in en årsräkning.

Då OL i april 2015 blev myndig begärde ÖFN att föräldrarna skulle inkomma med en sluträkning. Då ingen sluträkning inkom, påmindes dessa om deras skyldighet samt informerades om att de kunde vitesföreläggas. ÖFN beslutade under hösten 2015 att vitesförelägga föräldrarna. Beslutet kom i retur till ÖFN varvid beslutet skickades på nytt med mottagningsbevis. En tjänsteman från ÖFN talade med OL:s mor som upplyste ÖFN om att föräldrarna inte tagit emot något vitesföreläggande och de inte heller avsåg att ge in en sluträkning.

ÖFN kontrollerade i slutet av 2016 att NN stod som lagfaren ägare till fastigheten och skickade därefter förteckningen till OL.

JO:s bedömning

Efter det att ÖFN haft kontakt med OL:s mor vidtogs inga åtgärder på över ett års tid, trots att delgivningslagen medger flera alternativ och nämndens beslut om vitesföreläggande inte heller hade återkallats eller på annat sätt förlorat sin betydelse. ”En sådan passivitet kan inte anses vara förenlig med 7 § FL.”

ÖFN avslutade därefter ärendet utan att någon sluträkning inkommit och utan att föräldrarna uttryckligen befriats från skyldigheten att ge in en sådan. ”Överförmyndaren ska därför kritiseras för handläggningen av ärendet i dessa delar.”

2. I det andra ärendet hos denna ÖFN erhöll den omyndige CL 2006 ett arv på ett visst högre belopp efter sin farmor. I november 2014 blev CL myndig och föräldern gav in en sluträkning till ÖFN i december samma år. Efter vissa kompletteringar granskades den ”med korrigerings” i april 2015. I december 2016 överände ÖFN till CL de redovisningshandlingar som föräldern lämnat in.

JO:s bedömning

Efter det att JO aviserat att man skulle genomföra en inspektion hos ÖFN skickades redovisningshandlingar till CL, dvs. över ett och ett halvt år efter det att sluträkningen blivit färdiggranskad. ”Handläggningen kan inte anses förenligt med 7 § FL och 16 kap. 8 § FB. Nämnden ska därför kritiseras för handläggningen av ärendet i denna del.”

JO, dnr 5764-2016, meddelad 2017-08-24.

Kritik mot Gemensamma överförmyndarnämnden för felaktig handläggning av ett överklagande

MR anmälde gemensamma ÖFN för bl.a. handläggningen av ett överklagande. Den 12 augusti 2016 entledigade nämnden MR från uppdrag som god man i ett ärende. Den 19 augusti lämnade MR in ett överklagande av beslutet till nämnden. Den 29 augusti skickade nämnden en skrivelse till MR med anledning av överklagandet och uppgav bl.a. att det inte fanns något beslut om entledigande i och med att NN själv av sagt sig uppdraget.

JO:s bedömning

”En skrivelse med ett överklagande ska ges in till den myndighet som har meddelat det beslut som överklagas (23 § andra stycket FL). När överklagandet har kommit in ska myndigheten överväga om beslutet ska omprövas (27 § FL). Om beslutet inte ändras på det sätt som klaganden begär, ska myndigheten ta ställning till om överklagandet har kommit in i rätt tid (24 § FL). Har skrivelsen med överklagandet kommit in för sent ska myndigheten avvisa den. Om skrivelsen inte avvisas ska myndigheten lämna över den och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet (25 § FL). Överlämnandet ska ske utan dröjsmål.”

Det är sedan överinstansens uppgift att ta ställning till om ett beslut kan överklagas. När överklagandet från MR inkommit till nämnden skulle den alltså ha kontrollerat om överklagandet kommit in i rätt tid, och därefter överlämnat det till överinstansen för prövning.

JO konstaterar att det av nämndens remissvar framgår att nämnden inte har förstått fördelningen av olika uppgifter mellan lägre och högre instans. Vidare förutsätter JO att nämnden vidtar åtgärder för att denna kunskapsbrist elimineras och den felaktiga handläggningen inte kommer att fortsätta. Nämnden bör således, snarast, pröva om överklagandet ”kommit in i rätt tid, och därefter, om så är fallet, sänder över det till överinstansen.”

Den gemensamma överförmyndarnämnden ska kritiseras för den felaktiga handläggningen av NN:s överklagande.

JO, dnr 6133-2016, meddelat 2017-09-12.

Övrigt

Svenska Bankföreningens broschyrer

Svenska bankföreningen har kommit ut med två nya broschyrer dels om framtidsfullmakter, dels om anhörigbehörigheten (17 kap. FB).

Finns på hemsidan www.swedishbankers.se.

Redovisning av uppdraget till länsstyrelserna att förbättra tillsynen över och stödet till överförmyndarna

Redovisningen läggs som en bilaga till detta nyhetsbrev.

Socialstyrelsen: spelmissbruk likställs med annat missbruk

Enligt Socialstyrelsen ska spelmissbruk likställas med missbruk av alkohol och droger. Från årsskiftet kommer ansvaret för spelmissbruk att läggas in i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Se vidare på Socialstyrelsen hemsida: www.socialstyrelsen.se.